

CIKKEK

I. Lasting False Beliefs and Their Behavioral Consequences

Absztrakt: A hamis vélekedés és emlékek rövidtávon befolyásolják az attitűdöket. A kérdés az, hogy vajon hosszútávon is megfigyelhető-e ez a jelenség, illetve viselkedésbeli változást eredményezhet-e. Ez a tanulmány azt vizsgálja, hogy a hamis állítások révén, amelyek a vizsgálati személyek gyerekkorára vonatkoznak, mégpedig valamilyen kajákkal kapcsolatos eseményekre, képesek-e befolyásolni a viselkedést rövidtávon, valamint 4 hónap után.

Szakirodalmi háttér: A téves/hamis emlékekről, hiedelmekről szóló tanulmányok alapján leszögezhető, hogy a félrevezető információk olyan eseményekre vonatkozó emlékeknek a létrehozásához vezet, amelyek meg sem történtek. A legelső tanulmányokban a vizsgálati személyekkel elhitették azt, hogy kiskorukban elvesztek egy bevásárlóközpontban és szüleiket csak kis idő eltelte után találták meg. De ide sorolhatjuk azokat a valós eseteket, amikor az egyének hamis emlékeket elevenítenek fel a gyerekkori zaklatásról, általában sugalmazó terápiás technikák eredményeként (a cikk megemlíti, hogy ilyen technikák során már került elő téves emlék sátánista rituálékról, előző életekről és ufók emberrablásáról is). Annak ellenére, hogy ezek az emlékek nem valósak, gyakran olyan emocionális fájdalmat élnek át, mint valós traumánál. Ez egy viselkedéses következmény lehet, ugyancsak a feltételezett bántalmazó perlése a hamis emlékek alapján. Annak ellenére, hogy kutatások alapján kapcsolatot találtak a hiedelmek és a viselkedések között, nem vizsgálták a hamis emlékek viselkedésre vonatkozó hatását.

Kiindulópont: Bernstein, Laney, Morris, and Loftus (2005a, 2005b) elhitették az alanyokkal, hogy bizonyos ételek fogyasztása után rosszul lettek gyermekkorukban

→ a hamis állítás növelte az egyéni meggyőződést, hogy az esemény valóban megtörtént

→ elkezdtek kerülni azt az ételt

Tehát a hamis hiedelmek befolyásolják az attitűdöket, de van-e hosszútávú hatása a hamis emlékeknek az étkezési szokásokra és viselkedésbeli változást tapasztalhatunk-e?

Módszertan

Minta:

- N= 180 elsőéves egyetemista (45 ffi, 135 nő)
- Átlagéletkor=20,99
- senkinek sem volt evészavara
- 2 csoport
 - n=120 - hamis emlékeket kaptak a tojássalira
 - n=60 - kontroll

Módszer: 3 fázis:

1. 4 hónappal azután hogy önként jelentkeztek egy Food and Personality kutatásra egy másik kísérletvezető egy másik témájú kísérletre hívta be őket.

Eszközök:

- 24-ites food history inventory (10 éves koruk előtt megtörtént-e velük az esemény, betegek lettek tojássaláta evése után)
- Mennyire szeretik a különböző ételeket kérdőív

- A 20 étel közül egy partin melyiket milyen szívesen ennék meg

Azt kamuzták, hogy bevitték az adatokat egy gépbe ami profilt készít a különböző gyerekkori étellel kapcsolatos tapasztalataik alapján, majd az egyik csoportnak (n=120) azt mondták hogy rosszul lettek a tojássalátától.

2. 3 eseményt kiemeltek (tojássaláta evés is benne volt) megkérdezték van-e konkrét emlékükrőlük

- a. M=igen, B=emlékszik, hogy megtörtént de nincs konkrét emlék, P=nem hiszi, hogy megtörtént

Különböző szendvicsek közül kellett választani (úgy csinálták meg, mintha a vizsgálatban való részvételt megköszönnék egy kis evéssel és ivással, a kaják között persze ott volt a tojássalali)

3. 4 hónap után visszahívták őket (85%) egy kamu kísérlethez az ételpreferenciák vizsgálatára
 - a. 8 pontos skálán kellett a különböző szendvicseket pontozni (máshogy néztek ki mint a 2.szakaszban), egyék meg a maradékot, különben kidobják, 15p múlva újra a kérdőívek
- az összes ember azt hitte, hogy a projektek függetlenek egymástól
 - 5 résztvevő hitte, hogy memóriateszt
 - szülőket is megkérdezték, hogy volt-e probléma valóban a tojássalival gyerkkorban

Eredmények:

- 5 ember kizárva, akinek tényleg volt a tojássalival rossz élménye
- 41 elhitte, 58 nem hitte el hogy rosszul lett volna tőle

A hívő csoport (besorolási kritériumok):

- a hamis visszajelzés növelte a meggyőződésüket a hamis esemény létezésében
- a kérdőíven jelölték, hogy konkrét emlékükről van, vagy hittek abban, hogy megtörtént az esemény

Meggyőződés és preferencia

- a food history inventory alapján nem volt különbség a két csoport meggyőződésében, hogy a tojássalis incidens megtörtént volna
- akik elhitték (hívő csoport) már a második sessionben alacsonyabban pontozták a tojássalátát, a kóstolásnál is kevesebbre értékelték a kinézetét és az ízét a tojássalis szendvicznek (szignifikáns különbség a csoportok között)

Viselkedés

- a 2. részben a nem hívők és hívők is kevesebbet ettek (kb ugyanannyit), mint a kontroll
- a harmadikban a hívők sokkal kevesebbet ettek mint a másik 2 csoport → hosszú távon befolyásolta a hívők viselkedését a szuggesszió, a nem hívőkéét nem

Összefoglalás:

- a gyerekkori hamis állítások befolyásolják a hosszú és rövidtávú viselkedést
- a hamis visszajelzés a hívőket és a nem hívőket is befolyásolta a tojássalival kapcsolatban → contagion effect
- 4 hónap elteltével a nem hívők sok tojássalit ettek, inkább rövidtávon mutatkozott meg a kísérlet hatása

Kitekintés:

- egyéni kaja és diéta preferenciák befolyásolhatók → megtanulhatnak egészségesebben táplálkozni, bizonyos kaják elkerülésével → megfelelő hamis gyermekkori emlékek
- szuggesztibilitásban való különbség?

<https://blogs.scientificamerican.com/guest-blog/how-to-instill-false-memories/>

II. The Positive and Negative Consequences of Multiple-Choice Testing

A feleletválasztós teszt nagyon gyakori kikérdezési forma az oktatásban, de a diákok sokszor nem kapnak részletes visszajelzést a jó és rossz válaszaikról, csak a teljes pontszámot. A kutatók azt vizsgálták, hogy feleletválasztós kérdezési formának milyen hatása van a későbbiekben az általános tudásra. A tesztelési hatás pozitív formája megmutatkozott az előhívásnál, ugyanakkor negatív következményei is voltak. Minél több lehetőség van megadva, annál jobban csökken a pozitív tesztelési hatás, és nagyobb a hibázás, a téves válaszok kiválasztásának a lehetősége. A feleletválasztós tesztelési forma tehát téves tudás kialakításához vezethet.

Szakirodalmi háttér

A többválasztós tesztek széles körben alkalmazzák az egyetemi oktatásban. Mivel nehezen állítható össze, sok tanár ismételten felhasználja őket a következő szemeszterben. Annak érdekében, hogy a diákok ne férjenek hozzá előzetesen a teszthez, sokszor nem mutatják meg az eredményeket, csak az összpontszámot tudják meg a hallgatók. Nincs lehetőségük átnézni a helyes és helytelen válaszokat. Ez a bevett gyakorlat azonban hatással lehet a hallgatók tudására a jövőben (ezt vizsgálták itt konkrétan).

A potenciális kockázat ellenére számos előnye van a feleletválasztós teszteknek: bár nehéz megcsinálni, de könnyű kiértékelni, és gyors osztályzást tesz lehetővé. Továbbá a tesztelési hatás értelmében, növeli a diákok általános teljesítményét későbbi teszteken.

Hátrányok közé tartozik, hogy a hallgatók általában sokkal kevesebb időt tanulnak egy ilyen típusú számonkérésre. Továbbá, a többválasztós teszt szerkezetileg nagyon hasonlít a Loftus és Palmer (1974) által kidolgozott **téves információ paradigmához**:

- a klasszikus A-B, A-D interferencia paradigma egy változata
- az alanyok egy szimulált bűnügyi jelenetet vagy balesetet néznek, majd utána egy narrátor is elmondja a történetet úgy, hogy téves információk is elhangzanak/ vagy olyan tesztet kapnak, amiben téves infok vannak
- előfordul hogy az alanyok a téves infóra emlékeznek később

Ehhez hasonlóan: a teszteken a téves válaszlehetőségek feldolgozása és kiválasztása rossz hatással van a későbbi memóriára → pl. 4 alternatíva van megadva, amiből 3 hamis, és csak 1 igaz, de még ha először a jó választ jelölik be az alanyok, később mégis lehet hogy az egyik rosszat fogják igaznak tartani szimplán azért mert azzal többször találkoztak. Minél többször ismétlődik egy állítás, annál nagyobb eséllyel tartjuk igaznak a későbbiekben.

További kísérleti bizonyítékok:

- Toppino et al. (1989): igaz-hamis vagy feleletválasztós teszteken megjelenő hamis állításokat gyakrabban ítélik igaznak, mint teljesen új hamis infokat, de! az ismételt fals infokat sosem értékelik olyan mértékben igaznak, mint a valóban igaz infokat
- Remmers & Remmers (1926): **negatív szuggesztív hatás**: ez is azt mondja h az ismételt hamis infók amik megjelennek a teszteken, hatnak arra, hogy később hiszünk bennük
- Brown, Schilling & Hockensmith (1999): ha téves infokat mutatnak az alanyoknak a kezdeti tesztelést követően, az hatással van a végleges teszteredményre, és ez akkor is érvényesül ha beazonosítják h ezek téves infok

Itt konkrétan mit vizsgáltak?

- a negatív szuggesztió hatásait feleletválasztós tesztekkel
- a hallgatók elolvasták egy tananyaggal kapcsolatos szöveg egyik felét → kitöltöttek egy többválasztós tesztet (visszajelzés nélkül) → majd még egy tesztet (hívóingeres felidézés, nem szabad tippelni!) → ugyanezt kitöltötték arra a részre vonatkozóan is, amit nem olvastak

Mit vártak a kutatók?

- a feleletválasztós tesztnek (visszajelzés nélkül is) pozitív hatása lesz később a hívóingeres felidézésnél (tesztelési hatás!)
- a válaszlehetőségek száma negatív irányba fogja befolyásolni a teljesítményt
- az alternatívák számának növekedésével egyenes arányban fog növekedni a hibázások száma a felidézésnél
- nehezebb kérdéseknél a több alternatíva még rosszabb teljesítményt eredményez

Módszer

Résztevők: 24 hallgató a Washington Egyetemről

Kísérleti elrendezés: 2 x 4

- 2 feltétel: egy csoport a szöveg egyik felét a másik a másik felét olvasta
- multiple choice teszt 4 verzió: 0,2,4,6 válaszlehetőség

Eszközök

- Angol mint idegennyelv gyakorló füzetből 36 fejezet; mind a 36 fejezet szerepelt a tesztekben (különböző témák: híres emberek, tudomány, történelem, helyek, állatok)
- Minden tesztkérdésben elrejtettek egy megtévesztő elemet (lure)
- A fejezeteket két csoportra osztották (18-18 fejezet)
- Az egy témát olvasók egy csoportot alkottak: a résztvevők egyik fele az első fejezetgyűjteményt olvasta el, a második fele a második részt, de mindkét csoportot tesztelték az összes fejezetre!
- feleletválasztós teszt: 144 kérdés
- hívóingeres felidézéses teszt (cued-recall): 216 kérdés
- papír-ceruza forma

Eljárás menete

4 szakasz:

- I. 18 fejezet elolvasása: fejezetenként 90 sec
- II. Feleletválasztós teszt: az instrukció alapján minden kérdésre válaszolniuk kellett, akkor is ha csak tippjük volt!
 - a. valamely kérdésnél 2 lehetőség van, valahol 4 és valahol 6
 - b. minden lehetőséget figyelmesen olvassanak végig és a lehető legjobb választ karikázzák be; sorrendben kellett haladniuk
 - c. 22 perc állt rendelkezésre a 144 kérdés megválaszolására
 - d. nem kaptak visszajelzést az eredményeikről!
- III. Elterelési feladat: puzzle 5 perc
- IV. Hívóingeres felidézéses teszt: csak arra válaszoljanak a tesztben, amire biztosan tudják a választ (tippelni tilos)
 - a. ha nem tudják biztosan, húzzák ki a választ
 - b. 35 perc alatt 216 kérdés

Eredmények

Feleletválasztós teszt

Table 1
Proportion Correct on the Multiple-Choice Test as a Function of Whether Subjects Read the Passages and Number of Alternatives (Including Correct) for Each Question

Passages	No. of Alternatives		
	Two	Four	Six
Read	.90	.77	.74
Not read	.72	.50	.39

Note. The standard error was .015 in the read condition and .013 when the passages were not read.

- Olvasás hatása & alternatívák száma: azokat a kérdéseket jobban tudták, amiket előtte olvastak, és amikor 2 lehetőség volt, arra több jó választ adtak, mint mikor 4
- Akik nem olvasták azt a részt, azok egyenes arányban többet hibáztak a választási lehetőségek növekedésével
- Rosszabb a teljesítmény, ha több válaszlehetőség van megadva, és ismeretlen az anyag!

Hívóingeres felidézés: helyes válaszok

Inkább azon volt a hangsúly a kutatásban, hogy a feleletválasztós teszt miként hat a későbbiekben a felidézésre.

Table 2
Performance on the Cued Recall Test as a Function of Passage Reading Status and Number of Alternatives (Including the Correct Answer) on the Prior Multiple-Choice Test

Passage reading status	No. of previous multiple-choice alternatives			
	Zero (not tested)	Two	Four	Six
Proportion correct				
Read passages	.40	.67	.61	.61
Not read passages	.16	.34	.28	.26
Proportion lure errors				
Read passages	.04	.06	.08	.09
Not read passages	.06	.09	.13	.15

Note. For correct responses, the standard error was .022 in the read condition and .015 in the nonread condition. For multiple-choice lure responses, the standard error was .009 in the read condition and .018 in the nonread condition.

- pozitív tesztelési hatás jelentkezett, amely nagyobb volt a korábban olvasott fejezetek esetében
 - 46%-ban helyes választ adtak, olyan kérdéseknél, melyek korábban előfordultak
 - az előzetes alternatívák számának is volt hatása: 2 alternatíva esetén: 51%, 4 alternatíva: 45%, 6 alternatíva: 43%

- a teljesítmény egyenes arányban romlik, a válaszlehetőségek számának növelésével a korábban olvasott és nem olvasott fejezetek esetén is egyaránt
- minden pairwise összehasonlítás szignifikáns lett, kivéve a 4 vs. 6 alternatíva

Hívóingeres felidézés: a feleletválasztós teszt csapdái

- Az első tesztben található megtévesztő elemeket többen is választották a második tesztelésnél, tehát a csapdák feldolgozása az első tesztben növelte annak az esélyét, hogy ezeket a második tesztben kiválasztják.
- A második tesztben elkövetett hibák 75%-át már az első teszteléskor is választották
- a végső tesztelésnél elkövetett hibák javarészt annak tudhatók be, hogy a feleletválasztós tesztelésnél adott helytelen válaszokat produkáltak újra
- azokat a fals válaszlehetőségeket amelyeket csak elolvastak, de nem választottak nem hívták elő a felidézésnél

Diszkusszió

A feleletválasztós tesztek hatással vannak a későbbi tesztelésre: nagyobb eséllyel idéznek fel hamis információkat → negatív szuggesztív hatás

Pozitív hatása is volt az előzetes tesztelésnek: jobban teljesítettek az utolsó teszten az alanyok, ha előtte is tesztelve voltak mint amikor nem, pedig nem kaptak visszajelzést. Emögött több mechanizmus is állhat:

- pl. dedukció alapján választottak vagyis kiszűrték mi az ami biztosan nem jó
- vagy az ismerősség alapján döntöttek

A feleletválasztós tesztek fals információi interferenciát okozhatnak. Minél több az alternatíva, annál több negatív hatás figyelhető meg: csökken a helyes válaszok aránya, valamint nő a téves válaszadás (a feleletválasztós kérdések fals állításait idézik fel). Továbbá, a téves infok hamis tudáshoz, és hamis vélekedésekhez vezethetnek. Még majd vizsgálni fogják a késleltetés hatását, illetve ha kapnak az I. szakasz után visszajelzést.

A többválasztós tesztek hatása hasonló, mint a dezinformációs effekté (Loftus & Palmer, 1974) vagy a retroaktív interferenciáé (McGeoch, 1932). A pozitív tesztelési hatáson túl, sokszor a téves válaszokat is beépítik a tudásbázisukba, és ez befolyásolja a későbbi teljesítményüket. Tehát, érdemes újragondolni ennek a tesztelési formának az alkalmazását.